

TEINE OSAKOND

KOHTUASI A. T. vs. EESTI

(Kaebus nr 23183/15)

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

13. november 2018. a

Käesolev kohtuotsus jõustub konventsiooni artikli 44 lõikes 2 sätestatud tingimustel. Kohtuotsust võidakse keeleliselt toimetada.

Kohtuasjas A. T. vs. Eesti,

Euroopa Inimõiguste Kohus (teine osakond) kojana, kuhu kuuluvad

esimees Robert Spano,
kohtunikud Julia Laffranque,
Ledi Bianku,
Paul Lemmens,
Valeriu Grițco,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Ivana Jelić

ja *osakonna sekretäri asetäitja* Hasan Bakırcı,
olles pidanud nõu kinnisel istungil 16. oktoobril 2018,
tegi nimetatud kuupäeval järgmise otsuse.

MENETLUSE KÄIK

1. Kohtuasi põhineb Eesti kodaniku A. T. (edaspidi: kaebaja) 7. mail 2015. aastal inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi: konventsioon) artikli 34 alusel kohtule Eesti Vabariigi vastu esitatud kaebusel (nr 23183/15).
2. Kaebajat esindas Tallinna advokaat T. Kullerkupp. Eesti Vabariiki (edaspidi: riik) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.
3. Kohtureeglite 33. reegli ja 47. reegli 4. lõike alusel otsustas osakonna esimees, et kaebaja isikut ei avalikustata ja toimik salastatakse.
4. Kaebaja kaebas konventsiooni artiklite 3 ja 8 alusel selle üle, kuidas toimusid tema arstlikud läbivaatused haiglas, ja konventsiooni artikli 8 alusel asjaolude üle seoses tema visiidiga haiglasse, et oma raskelt haiget tütart näha. Samuti väitis ta, et vastuolus konventsiooni artikli 6 lõike 1 nõuetega ei vastanud riigi kohtud tema viimati nimetatud kaebusele.
5. 30. juunil 2016 edastati eespool nimetatud kaebused riigile ja ülejäänud kaebus tunnistati kohtureeglite 54. reegli lõike 3 kohaselt vastuvõetamatuks.

ASJAOLUD**I. KOHTUASJA ASJAOLUD**

6. Kaebaja on sündinud 1977. aastal ja ta on eluaegset vangistust kandev kinnipeetav. Ta on X vanglas karistust kandnud 2008. aastast alates.
7. Kohtuasja asjaolud, nagu pooled on need esitanud, võib kokku võtta järgmiselt.

A. Arstlik läbivaatus 9. novembril 2010. aastal

8. Vangla meditsiiniosakond suunas kaebaja kolonoskoopiale ja 9. novembril 2010. aastal tegi vangla direktor korralduse, millega määras tulirelvade, laskemoona ja kuulivestidega varustatud kolmeliikmelise saatemeeskonna kaebajat Y haiglasse toimetama. Samal päeval koostati saatepalaan, mis sisaldas punkti „Saateülesande täitmiseks tähtsad asjaolud“. Selles anti ülevaade kaebaja kriminaalsest taustast ja märgiti, et talle on mõistetud eluaegne

vangistus mõrva eest raskendavatel asjaoludel ning vanglas viibides on ta süüdi mõistetud narkootiliste ainete käitlemise eest, samuti on teda korduvalt karistatud võimuesindaja vastu vägivalda kasutamise eest. Saateplaani sisaldas ka individuaalset riskihinnangut. Märkiti, et kaebaja reageerib ametiisikute seaduslikele korraldustele agressiivselt, kui tema arvates on need ebamõistlikud või kui ta tunneb end nurka surutuna. Ta ei austa vanglarežiimi ja tal on kalduvus iseennast vigastada. Lisaks leiti, et ta muutub ohtlikumaks olukorras, kus ta tõlgendab informatsiooni selliselt, et eeldab endale kasulikku tulemust, kuid seda ei juhtu. Vanglast väljaviimisel hinnati põgenemisohtu suuremaks. Eeltoodust tulenevalt peeti vajalikuks, et kaebaja kannaks käe- ja jalaraudu.

9. Samal päeval toimetati kaebaja vanglast avalikku haiglasse. Vanglaametnikud viibisid läbivaatuse ajal samas ruumis ning teda ohjeldati käe- ja jalaraudadega.

10. Kaebaja sõnul ei lubatud tal visiidi ajal oma riideid kanda. Saatemeeskonna liikmed kuulsid pealt tema ja arsti vahelist vestlust ning nad said tema siseorganite läbivaatust monitoril jälgida.

11. Riigi sõnul ei taotlenud kaebaja luba visiidi ajal oma riideid kanda. Riik esitas Y haigla arsti 11. augustil 2016. aastal antud seletuse, mille järgi arst seda konkreetset visiiti ei mäletanud, kuid väitis, et kuigi saatemeeskonna liikmed viibivad üldjuhul läbivaatusruumis, asetatakse nende ja patsiendi vahele sirm. Haigla kvaliteedijuhtimise spetsialist kinnitas, et tavaliselt kasutatakse sirme, sest need välistavad vanglaametnike võimaluse läbivaatust vahetult pealt näha, kuid võimaldavad neil vajadusel sekkuda. Riik esitas ka üksikasjalikke andmeid haigla korruseplaani kohta ja märkis, et kõnealuse läbivaatusruumi pindala oli 40 m² ehk vanglaametnikud ei viibinud kaebaja vahetus läheduses.

B. Arstlik läbivaatus 27. oktoobril 2011. aastal

12. Vangla meditsiinosakond suunas kaebaja kõrva-, nina-, ja kurguarsti vastuvõtule haiglasse ja 27. oktoobril 2011. aastal tegi vangla direktor korralduse, millega määras tulirelvade ja laskemoonaga varustatud neljaliikmelise saatemeeskonna kaebajat Y haiglasse toimetama. Korralduse andmeid kaebaja kriminaalse mineviku kohta ja individuaalset riskihinnangut (vt punkti 8 eespool) ning leiti, et ta peab visiidi ajal kandma käe- ja jalaraudu.

13. Samal päeval toimetati kaebaja vanglast Y haiglasse.

14. Kaebaja sõnul ei lubatud tal visiidi ajal oma riideid kanda. Oma kaebuses väitis ta, et vanglaametnikud viibisid läbivaatuse ajal samas ruumis ning võisid tema ja arsti vahelist vestlust pealt kuulda. Ta avaldas, et peatselt pärast haiglasse jõudmist palus ta vanglasse naasmist ja keeldus arsti vastuvõtule minemast, sest tal oli häbi olla käe- ja jalaraudades.

15. Riik väitis, et kaebaja ei taotlenud luba kanda oma riideid. Riik avaldas, et kuigi kaebaja saateplaanis olevast märkusest nähtub, et ta keeldus arsti vastuvõtust haiglas käe- ja jalaraudade tõttu, ilmneb tema ravidokumendist, et kaebaja ja arst võisid siiski lühidalt kohtuda. Haiglast saadud andmetel oli kõnealuse arstikabineti pindala 33,5 m².

C. Haiglaviit 31. jaanuaril 2012. aastal

16. 30. jaanuaril 2012. aastal rahuldaski vangla direktori asetäitja kaebaja taotluse külastada haiglas oma vastsündinud tütar (keda oli opereeritud ja kes oli raskes seisundis). Kaebaja oli taotlenud luba külastuse ajal oma riideid kanda. Kaebajale määrati tulirelvade ja laskemoonaga varustatud kuueliikmeline saatemeeskond (kellest neli pidid viibima kaebaja vahetus läheduses ja kahe ülesanne oli konvoid turvata). Kaebaja kriminaalse mineviku kohta

teavet ja individuaalset riskihinnangut sisaldava saateplaani järgi (vt punkti 8 eespool) peeti vajalikuks, et ta kannaks käe- ja jalaraudu. Visiit leidis aset 31. jaanuaril 2012.

17. Kaebaja sõnul teadsid vanglaametnikud, et haigla külastusaeg oli 12.00–19.00, kuid tema toimetati haiglasse kella 11 ajal. Ta sai last näha vaid 10 minutit, sest ta oli seal ajal, mil patsientidele tehti meditsiinilisi protseduure. Lisaks soovis ta oma last puudutada ja arstid andsid selleks ka loa, kuid vanglaametnikud ei võimaldanud tal seda teha. Vanglaametnikud viibisid kogu aeg tema juures ja võisid pealt kuulda kaebaja ja arsti vahelist vestlust kaebaja tütre tervisliku seisundi üle.

18. X vanglalt saadud andmetele tuginedes väitis riik, et selle haigla intensiivraviosakonna külastusaeg oli ööpäevaringne. Kuid haiglaga lepiti spetsiaalselt kokku, et kaebaja külastus toimub väljaspool haigla üldist külastusaega (12.00–19.00), et kaebaja kokkupuude muude inimestega oleks võimalikult minimaalne. Saateplaani kohaselt saabus kaebaja haiglasse kell 10.50 ja külastus lõppes kell 11.15.

19. Riik esitas visiidi päeval tööl olnud saatemeeskonna ülema 2. aprillil 2012. aastal koostatud seletuskirja. Selles seisis, et kaebaja tütrele külastuse ajal meditsiinilisi protseduure ei tehtud ja külastust ei lõpetatud, vaid kaebaja ise soovis haiglast lahkuda.

20. Riik esitas ka haigla juhi 18. augustil 2016. aastal koostatud seletuskirja, mille järgi ta ei mäleta konkreetset külastust, kuid haigla eeskirjade ja tegevusjuhendi järgi on intensiivraviosakond väga vaikne koht ja teavet edastatakse seal sosinal, et kedagi mitte häirida. Töötajad peavad olema hoolikad, et teavet ei kuuleks keegi peale asjaosalise. Kaebaja tütre tervislikku seisundit arvestades oli ebatõenäoline, et anti luba teda puudutada või süles hoida, sest see oleks võinud tema seisundit halvendada.

D. Halduskohtumenetlus

21. X vangla jättis kaebaja kaebused rahuldamata ja kaebaja esitas 5. veebruaril 2012. aastal Tartu Halduskohtusse kaebuse väitega, et eespool kirjeldatud visiitide tingimused ja asjaolud oli õigusvastased.

22. 16. aprillil 2012. aastal esitas ta Tartu Halduskohtusse nõude, taotledes samade kaebuste alusel mittevahalise kahju hüvitist summas 30 000 eurot. Ta väitis muu hulgas, et tütre külastusele seatud piirangud ja asjaolu, et tal ei võimaldatud tüdruku puudutada, olid õigusvastased. Kohus liitis need kaks menetlust.

23. 29. jaanuari 2013. aasta otsusega jättis Tartu Halduskohus kaebaja kaebuse tervikuna rahuldamata. Halduskohus leidis, et käe- ja jalaraudade kasutamine oli ennetavatel turvakaalutlustel seadusega lubatud ja proportsionaalne. Kohtuotsuse asjaolude ja menetluse käigu osas märkis halduskohus, et kaebaja kaebas selle üle, et vanglaametnikud viibisid meditsiiniliste protseduuride ajal läbivaatusruumis, ja selle üle, et ta viidi oma last vaatama valedel ajal ja külastus oli lühike. Kohtuotsuse põhjendustes halduskohus nendele kaebustele ei vastanud.

24. 28. veebruaril 2013. aastal esitas kaebaja Tartu Ringkonnakohtusse apellatsioonkaebuse, taotledes halduskohtu otsuse tühistamist ja oma kaebuse tervikuna rahuldamist. Apellatsioonkaebuses märkis ta muu hulgas, et Tartu Halduskohus ei vastanud otsuses tema nõudeid toetavatele põhjendustele ega käsitlenud arsti ja patsiendi vahelise konfidentsiaalsuse rikkumist.

25. 26. augusti 2014. aasta otsusega jättis Tartu Ringkonnakohtus kaebaja kaebuse tervikuna rahuldamata, kuid muutis esimese astme kohtu mõningaid põhjendusi. Ringkonnakohtus kinnitas halduskohtu järeldust käe- ja jalaraudade kasutamise kohta arstliku läbivaatuse ajal.

Ringkonnakohus märkis, et oma apellatsioonkaebuses väitis kaebaja, et halduskohus ei käsitlenud vanglariietuse kandmise kohustust, viisi, kuidas vanglaametnikud kandsid oma relvi ja erivahendeid, ega arsti ja patsiendi vahelise konfidentsiaalsuse rikkumist. Ringkonnakohus jättis rahuldamata kaebaja kaebuse vanglaametnike kohalolu kohta haiglaviisiitide ajal, sest justiitsministri määruse „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ (vt punkti 36 allpool) järgi oli vanglaametnike ülesanne teda saata ja tema järele valvata. Määruse järgi peab kogu saatmise ajal vähemalt ühel saatemeeskonna liikmel olema visuaalne kontakt saadetavaga. Isegi kui nad kuulsid pealt kaebaja ja arsti vahelist vestlust, on neil ametist tulenev kohustus hoida seda teavet salajas. Ringkonnakohus ühtlasi käsitles ja jättis rahuldamata kaebaja kaebused vanglariietuse kandmise kohustuse üle ja selle üle, et vanglaametnikud kandsid tulirelvi. Kohtuotsuse asjaolude ja menetluse käigu osas märkis ringkonnakohus, et kaebaja kaebas muu hulgas selle üle, et teda viidi oma tüdruku vaatama vales ajal, mistõttu oli külastus lühike. Kohtuotsuse põhjendustes ringkonnakohus sellele kaebusele ei vastanud.

26. 26. septembril 2014. aastal esitas kaebaja õigusküsimustes kassatsioonkaebuse Riigikohtusse. Ta kordas oma kaebusi käe- ja jalaraudade kasutamise üle ning selle üle, et vanglaametnikud viibisid visiitide juures. Kaebaja väitis ka, et ringkonnakohus ei käsitlenud tema kaebust selle peale, et vanglaametnikud viisid teda oma last vaatama vales ajal (mistõttu oli külastus lühike) ja takistasid tal oma tüdruku puudutamast.

27. 15. jaanuaril 2015 keeldus Riigikohus kaebaja õigusküsimustes esitatud kassatsioonkaebust menetlusse võtmast.

II. ASJAKOHANE RIIGISISENE ÕIGUS JA KOHTUPRAKTIKA

A. Asjakohane riigisisene õigus

1. Vangistusseadus

28. Kõnealusel ajal kehtinud vangistusseaduse § 46 reguleeris kinnipeetava riietust.

„(1) Kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti, kannab kinnipeetav vangla riietust. Kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti.

(2) Vanglateenistuse ametnik võib lubada kanda kinnipeetaval isiklikku riietust, kui kinnipeetav kindlustab oma kuludega riietuse puhastuse, korrashoiu ning reeglipärase vahetuse.“

29. VangS-i §-i 132 alusel ei tohi vanglaametnik avaldada talle seoses teenistusülesannete täitmisega teatavaks saanud asjaolusid, sealhulgas kinnipeetavate isiklike suhteid puudutavaid asjaolusid. Ametisaladuse hoidmise kohustus on tähtajatu.

30. Kokkuvõtte asjaomasest riigisisest õigusest ja kohtupraktikast erivahendite ja ohjeldusmeetmete kasutamise kohta vanglas ja kinnipeetavate saatmisel on esitatud kohtuasjas *Julin vs. Eesti* (nr 16563/08 ja veel 3, punkt 90, 29. mai 2012).

2. Halduskohtumenetluse seadustik

31. Kooskõlas halduskohtumenetluse seadustiku § 170 lõikega 1 võib asja otsustanud kohus menetlusosalise taotlusel või omal algatusel teha täiendava otsuse, kui mõni esitatud nõue või taotlus on jäänud otsuse resolutsioonis lahendamata.

3. Justiitsministri 30. mai 2006. aasta määrus nr 17 „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“

32. Määruse „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ § 1 lg 1 p 5 sätestab, et saatemeeskonna ülesanne on relvastatud valve all saata saadetav vanglast tervishoiuteenuse osutaja juurde ja seal valvata saadetava järele.

33. Määruse § 4 lg 1 sätestab, et saateülesanne täidetakse vangla direktori kirjaliku korralduse, juhendaja juhiste ja saateplaani alusel. Määruse § 4 lõike 4 alusel pöörab kinnipeetavale lühiajalist väljaviimist lubades vangla direktor erilist tähelepanu julgeolekule ja arvestab muu hulgas kinnipeetava isikuomadusi ja karistusaja pikkust, toimepandud kuriteo raskust ja laadi ning väljaviimise põhjusi.

34. Määruse § 8 sätestab, et saateülesanne, saatmise ettevalmistamine ja saatmise täpne kava määratakse saatemeeskonna saateplaanis. Saateplaani koostamisel arvestatakse saadetavate arvu ning neid iseloomustavaid andmeid, saateülesande eripära, saateteekonna pikkust ja muid asjaolusid.

35. Määruse § 26 lg 3 sätestab, et tervishoiuteenuse osutaja juures kannavad saatemeeskonna liikmed relvi ning side- ja erivahendeid võimalusel varjatult. Määruse § 26 lg 4 alusel hoiavad saatemeeskonna liikmed tervishoiuteenuse osutaja juures ära saadetava kontaktid teiste haigete ja kõrvaliste isikutega ning tema ravimisega mitteseotud raviasutuse personaliga.

36. Määruse § 28 lg 4 kohaselt peab kogu saatmise ajal vähemalt ühel saatemeeskonna liikmel olema visuaalne kontakt saadetavaga.

4. X vangla teenistujate sisekorraeeskiri

37. Eeskirja § 2 lg 5 p 12 kohustab teenistujaid hoidma salajas andmeid isiku perekonna- ja eraelu kohta ning muid andmeid, millest nad on oma ülesannete täitmise käigus teada saanud ja mida üldiselt peetakse konfidentsiaalseks.

5. Vanglateenistuja eetikakoodeks

38. Punkti 1.7 alusel ei avalda vanglateenistuja talle ameti tõttu teatavaks saanud infot kõrvalistele isikutele.

B. Asjakohane riigisisene kohtupraktika

1. Riigikohtu praktika

39. 13. novembri 2009. aasta otsuses haldusasjas nr 3-3-1-63-09 hindas Riigikohus käeraudade kasutamist kinnipeetaval saatmise ajal. Riigikohus märkis, et kinnipeetava saatmisel väljaspool vangla territooriumi kasutatakse ohjeldusmeetmeid ennetava meetmena põgenemise takistamiseks või kaassõitjate (vanglameeskonna, saadetavate) elule ja tervisele suunatud julgeolekuriskide maandamiseks. Ennetava meetme rakendamisel ei ole oluline, et kaitstava õigushüve kahjustus kindlasti saabuks, vaid see, et õigushüve kahjustus on tõenäoline. Arvestada tuleb, et saatebussis on võimalused julgeolekuriske maandada väiksemad kui vanglas (suletud territoorium, erinevad eluosakonnad, kõrgendatud valve ja jälgimisvõimalused, erinevad järelevalvetoimingud).

40. 23. mai 2013. aasta otsuses haldusasjas nr 3-3-1-19-13 leidis Riigikohus, et saatmisel

ohjeldusmeetmete kohaldamise puhul tuleb hinnata isiku põgenemiskalduvust, isiku eelnevat käitumist ning võimalikku käitumist saatmisel, üldist julgeolekuohtu lähtuvalt saatmise eripäradest, samuti kohaldatavate meetmete piisavust ohu vähendamiseks.

2. Õiguskantsleri seisukoht

41. 24. mail 2016. aastal esitatud seisukohas käsitles õiguskantsler vanglas tehtavaid meditsiinilisi läbivaatusi. Õiguskantsler leidis, et vangla praktika, mille kohaselt jälgivad valvurid alati visuaalselt kinnipeetavate kambrites toimuvaid terviseuuringuid, ei ole kooskõlas privaatsuse ja konfidentsiaalsuse põhimõtetega. See ei tähenda siiski, et kinnipeetavate meditsiinilise läbivaatuse juures valvurite viibimine ei ole ühelgi juhul põhjendatud. Meditsiinitöötaja ja vangla üldine julgeolek kaaluvad üles kinnipeetava kui patsiendi õiguse privaatsusele ja konfidentsiaalsusele, kui kinnipeetava käitumine vangistuse ajal on olnud väljakutsuv, ähvardav või vägivaldne. Lisaks viitas õiguskantsler samas seisukohas kaebaja asjas tehtud Tartu Ringkonnakohtu otsusele (vt punkti 25 eespool) ja kinnitas, et kirjeldatud kinnipeetava (kaebaja) käitumine vangistuse ajal on olnud vägivaldne, mistõttu oli valvurite viibimine meditsiinilise läbivaatuse juures põhjendatud.

III. ASJAKOHANE RAHVUSVAHELINE ÕIGUS JA KOHTUPRAKTIKA

A. Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) materjalid

1. CPT standardid

42. CPT standardid tervishoiuteenuste kohta vanglas (vt CPT standardid, dokument nr CPT/Inf(93)12-part) sätestavad järgmist:

„[---] Kõik kinnipeetavate terviseuuringud (vanglasse saabumisel ja hiljem) peavad toimuma väljaspool vanglaametnike kuuldeulatust ning välja arvatud juhul, kui meditsiinipersonal soovib vastupidist, ka väljaspool vanglaametnike nägemisulatust. [---]“

2. Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee arvamus

43. Visiidi ajal Eestisse 30.05–06.06.2012 käsitles CPT X vanglas vanglateenistujate juuresolekul toimuvate arstlike läbivaatuste küsimust. Aruande (CPT/Inf (2014) 1) asjaomases osas märkis CPT järgmist:

„86. [X vangla Z osakonna] mõned kinnipeetavad vihjasid delegatsioonile, et meditsiinilist konfidentsiaalsust ei austata, sest läbivaatusruumi üks oli avatud ajal, mil arst neid läbi vaatas. Kinnipeetavatel soovitati arstile sosistada, kui nad ei soovinud, et vanglateenistujad nende vestlust pealt kuulevad. Mis puudutab arstlikke läbivaatusi haiglas väljaspool vanglat, siis need toimuvad nähtavasti vanglateenistujate juuresolekul.

CPT arvates ei õigusta miski olukorda, mis kahjustab arsti ja patsiendi vahelise usaldussuhte tekkimist ja mis on julgeoleku seisukohast üldjuhul ebavajalik. Julgeoleku tagamiseks tuleks otsida meditsiinilise konfidentsiaalsuse põhimõttega kooskõlas olevaid alternatiivseid lahendusi. **Komitee soovib meetmete võtmist, et tagada kinnipeetavate terviseuuringute toimumine väljaspool teenistujate, kes ei ole meditsiinitöötajad, kuuldeulatust ning välja arvatud juhul, kui meditsiinipersonal soovib vastupidist, ka väljaspool nende nägemisulatust.**“

B. Ministrite komitee soovitus osalisriikidele Rec(2006)2 Euroopa vanglaeeskirjade kohta

44. Euroopa vanglaeeskirjad sätestavad riietuse, arstlike läbivaatuste ja ohjeldusmeetmete kohta järgmist:

„20.4 Vanglast väljaviimiseks loa saanud kinnipeetavad ei ole kohustatud kandma riietust, mis võimaldab nende tuvastamist kinnipeetavatena.

[---]

42.3 Kinnipeetava läbivaatamisel peab arst või arstile alluv meditsiiniõde pöörama erilist tähelepanu:

a. meditsiinilise konfidentsiaalsuse tavareeglite järgimisele;

[---]

68.2 Käeraudu, rahustussärki ja muid keha ohjeldamise vahendeid ei tohi kasutada, välja arvatud

a. juhul, kui see on vajalik ettevaatusabinõuna põgenemise takistamiseks transpordi ajal eeldusel, et need vahendid eemaldatakse, kui kinnipeetav ilmub kohtu- või haldusvõimu esindaja ette, välja arvatud juhul, kui see esindaja otsustab teisiti; või

b. vangla direktori korraldusel, kui muud kontrollimeetodid ei ole tulemuslikud, et kaitsta kinnipeetavat iseenda või teiste isikute kahjustamise eest või vältida tõsist varakahju, eeldusel et sellisel juhul teavitab direktor viivitamata arsti ja kõrgemat vanglavõimu.“

ÕIGUSKÜSIMUSED

I. KONVENTSIOONI ARTIKLITE 3 JA 8 VÄIDETAV RIKKUMINE SEoses KAEBAJA ARSTLIKEKS LÄBIVAATUSTEKS HAIGLASSE TOIMETAMISE JULGEOLEKUNÕUETEGA

45. Kaebaja kaebas, et tema haiglavisiitide julgeolekunõuetest tulenevad tingimused rikkusid tema õigusi konventsiooni artiklite 3 ja 8 alusel, mis on sõnastatud järgmiselt:

Artikkel 3

„Kedagi ei või piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.“

Artikkel 8

„1. Igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust.
2. Ametivõimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.“

A. Vastuvõetavus

46. EIK märgib, et kaebused ei ole selgelt põhjendamatud konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses. EIK märgib veel, et need ei ole vastuvõetamatud ka muudel alustel. Seetõttu tuleb kaebused tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte väited

(a) Kaebaja

47. Konventsiooni artiklile 3 tuginedes väitis kaebaja, et tema haiglaviitide tingimused olid ebainimlikud ja alandavad, sest vanglariietuse ning käe- ja jalaraudade kandmise tõttu oli avalikkusele arusaadav, et ta on kinni peetav. Lisaks põhjustasid käe- ja jalarauad füüsilist valu, piinu ja vaimseid kannatusi ning tekitasid temas soovi ennast vigastada. Saatemeeskonna liikmed näitasid oma ülevõimu, kandes visiitide ajal tulirelvi ja erivahendeid nähtavalt. Rakendatud meetmed olid ebaproportsionaalsed, sest ta ei olnud kunagi põgeneda üritanud. Igal juhul oleks piisanud vähem piiravatest meetmetest (nt GPS-jälitusseade ja/või ukse taga ootav saatemeeskond). Kaebaja väitis, et ta taotles luba kanda oma riideid, kuid seda ei antud. Peatselt pärast 27. oktoobril 2011. aastal haiglasse jõudmist keeldus ta arsti vastuvõtule minemast, sest ta muretses, millise mulje see teistele jätab.

48. Samuti väitis kaebaja, et vanglaametnike viibimine visiitide juures rikkus tema konventsiooni artikliga 8 tagatud õigusi. Vanglaametnikud kuulsid pealt tema vestlusi arstiga ning läbivaatuse ajal ei olnud tema ja saatemeeskonna liikmete vahel sirmi. Kaebaja väitel oli läbivaatusruumi pindala umbes 10 m².

(b) Riik

49. Riik väitis, et konventsiooni artikleid 3 ja 8 ei ole rikutud. Vangla täitis oma seadusest tulenevat kohustust hinnata lühiajaliseks väljaviimiseks tähtsaid asjaolusid (vt punkte 33 ja 34 eespool), võttes arvesse saateülesande laadi ja kaebaja isikuomadusi. Käe- ja jalaraudade kandmise kohustusel oli riigisisises õiguses seaduslik alus (vt punkti 30 eespool).

50. Kõnealuste sündmuste ajal oli kaebaja noor (alla 35-aastane) ja pikk (üle 185 cm), atleetliku kehaehitusega nähtavalt heas füüsilises vormis mees. Ta oli aastate jooksul toime pannud mitu kuritegu alates varavastastest kuritegudest ja huligaansusest ning lõpetades vägivallakuritegudega. Aastal 2001 mõisteti ta süüdi ja talle määrati eluaegne vanglakaristus kahe inimese mõrva ja ühe inimese tapmiskatse eest. Vanglas viibides oli ta enne käesolevasse asjasse puutuvaid haiglaviitide ebaseaduslikult käidelnud narkootilisi aineid, rünnanud kaasvangi ja tunginud kallale vanglaametnikele või ähvardanud nende vastu vägivaldaga kasutada. Mõned kuriteod olid plaanitud ja organiseeritud, mõned aga pani ta toime impulsi ajal. Ta oli minevikus end ise vigastanud (27 korda aastatel 2002–2014, enamasti enda löikumisega) ja samuti käitunud vangla meditsiinitöötajatega ähvardavalt. Samas ei pandud talle psühhiaatrilisel läbivaatusel lõplikku diagnoosi. Kaebaja individuaalse täitmiskava järgi hinnati teda äärmiselt ohtlikuks, ettearvamatuks, impulsiivseks, võimeliseks olema teiste vastu agressiivne ja vigastama ennast, et saada oma tahtmist. Sellest tulenevalt põhines julgeolekumeetmete kohaldamine individuaalsel riskihinnangul ja oli õigustatud, et vältida kaebaja põgenemist või vigastuste või kahju tekitamist. Vangla eesmärk ei olnud kaebajat tahtlikult avalikkusele eksponeerida või alandada. Kuigi pärast haiglaviitide dokumenteeris vangla meditsiinipersonal mõningase punetuse, õrnad muljumisjäljed ja marrastused nahal, oli see pärast käeraudade kandmist tavaline ja seda ei saanud pidada ülemääraste kannatuste märgiks.

51. Vanglariietuse kandmise kohustuse kohta märkis riik, et see tulenes riigisisestest õigusest (vt punkti 28 eespool) ja selle eesmärk oli põgenemise korral kinni peetava kergem tuvastamine rahvahulgas. Igal juhul ei taotlenud kaebaja luba 9. novembri 2010. aasta ja 27. oktoobri 2017. aasta visiidi ajal oma riideid kanda.

52. Teenistusrelvade ja erivahendite kandmise kohta märkis riik, et riigisisese õiguse alusel tuleb neid kanda võimalusel varjatult (vt punkti 35 eespool). Relva kantakse üldjuhul pükste küljes oleval vööl või muul keha või riiete külge kinnitatud vööl. Käesolevas asjas ei viidanud miski sellele, et vanglaametnikel oli põhjust relvi kasutada või et neid ei kantud kirjeldatud viisil.

53. Arsti ja patsiendi vahelise konfidentsiaalsuse kohta märkis riik, et riigisisese õiguse alusel on saatemeeskonna liikmed kohustatud kinnipeetava järele valvama ja hoidma temaga visuaalset kontakti mitte üksnes saatmise ajal, vaid ka arsti vastuvõtul (vt punkti 36 eespool). Kaebaja riskiprofiili arvestades oli selline järelevalve vajalik põgenemisohu tõttu või ohu tõttu, mida ta võis meditsiinitöötajatele kujutada. Riik viitas asjaolule, et ka õiguskantsler nõustus, et mõningatel juhtudel võib kinnipeetava üle pidev järelevalve olla vajalik ka arstlikul läbivaatusel (vt punkti 41 eespool). Igal juhul ei olnud vanglaametnikud taktikalistel põhjustel kaebaja vahetus läheduses, vaid veidi eemal ukse juures ning arstliku läbivaatuse ajal oli nende ja kaebaja vahel sirm. Ruumid, kus viidi läbi kaebaja arstlikud läbivaatused, olid piisavalt suured (vt punkte 11 ja 15 eespool). Lisaks ei andnud arst läbivaatuse ajal kaebajale suuliselt meditsiinilist informatsiooni (välja arvatud juhised, kuidas kolonoskoopia ajal käituda) ja uuringutulemused saadeti otse vangla meditsiinosakonnale. Kuna eespool toodut arvesse võttes konfidentsiaalsust tegelikult ei rikutud, oli kaebaja kaebus puhtalt hüpoteetiline. Isegi kui tundlikke isikuandmeid kuuldi pealt, on vanglaametnikel konfidentsiaalsuse hoidmise kohustus (vt punkte 29, 37 ja 38 eespool).

2. EIK-i hinnang

(a) Üldpõhimõtted

54. Konventsiooni artikkel 3 sisaldab demokraatliku ühiskonna üht kõige põhilisemat väärtust. Isegi kõige keerulisematel asjaoludel, näiteks terrorismi või kuritegevuse vastu võitlemisel, keelab konventsioon mis tahes tingimustel piinamise või ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise (vt *Ramirez Sanchez vs. Prantsusmaa* [suurkoda], nr 59450/00, punkt 115, EIK 2006-IX). Väärkohtlemine peab olema minimaalse tõsidusastmega, et see kuuluks artikli 3 kohaldamisalasse. Selle minimaalse tõsidusastme hindamine oleneb kohtuasja kõikidest asjaoludest, näiteks kohtlemise kestus, selle füüsiline ja vaimne mõju ning mõnel juhul kannatanu sugu, vanus ja tervislik seisund (vt *Muršić vs. Horvaatia* [suurkoda], nr 7334/13, punkt 97, EIK 2016).

55. Käeraudade kasutamine ei anna üldjuhul alust rääkida konventsiooni artikli 3 rikkumisest olukorras, kus meedet on rakendatud seoses õiguspärase kinnipidamisega ja see ei hõlma üle mõistlikult vajaliku jõu kasutamist või avalikku eksponeerimist. Seejuures on oluline arvesse võtta näiteks isiku põgenemisohu või seda, kas ta võib tekitada vigastusi või kahju (vt *Filiz Uyan vs. Türgi*, nr 7496/03, punkt 30, 8. jaanuar 2009; vt ka *Raninen vs. Soome*, 16. detsember 1997, punkt 56, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII), samuti kinnipeetava ravi eesmärgil haiglasse toimetamise konkreetseid asjaolusid (vt *Duval vs. Prantsusmaa*, nr 19868/08, punkt 49, 26. mai 2011, ja *Paradysz vs. Prantsusmaa*, nr 17020/05, punkt 88, 29. oktoober 2009).

56. EIK-i praktika kohaselt on eraelu kontseptsioon lai ja sellele ei saa anda ammendavat definitsiooni; see võib asjaoludest olenevalt hõlmata isiku vaimset ja füüsilist terviklikkust. Lisaks tunnistas EIK, et neid aspekte tuleb arvestada olukordades, kus isikult on vabodus võetud. Ühtlasi pole välistatud võimalus, et esineb olukordi, mil artikli 8 kohta saab öelda, et see annab kaitse kinnipidamistingimuste korral, mis ei ole artikliga 3 nõutud tõsidusastmega (vt eespool viidatud *Raninen*, punkt 63).

57. Patsienti puudutavad andmed kuuluvad tema eraelu alla. Isikuandmete, eriti meditsiiniliste andmete kaitse on äärmiselt oluline, et isik saaks teostada oma õigust era- ja perekonnaelu austamisele, mis on tagatud konventsiooni artikliga 8 (vt *Y. Y. vs. Venemaa*, nr 40378/06, punkt 38, 23. veebruar 2016).

(b) Eespool nimetatud põhimõtete kohaldamine käesolevas kohtuasjas

58. EIK leiab, et võttes arvesse kaebaja kaebuste sisu, mis on seotud alandava kohtlemise ja eraelu aspektidega, tuleb kaebused läbi vaadata konventsiooni artiklite 3 ja 8 alusel.

59. EIK märgib, et kinnipeetavate arstiabi puudutavates olukordades on riigiasutustel ühest küljest kohustus tagada kinnipeetavatele nende tervise ja heaolu jaoks vajalik arstiabi (vt *Mozer vs. Moldova Vabariik ja Venemaa* [suurkoda], nr 11138/10, punkt 178, EIK 2016, ja *Khalvash vs. Venemaa*, nr 32917/13, punkt 55, 15. detsember 2015). Teisest küljest on riikidel konventsiooni artiklist 1 tulenev kohustus tagada igäühele, kes on nende jurisdiktsiooni all, konventsioonis määratletud õigused ja vabadused ning sellest koosmõjus artikliga 3 tuleneb riikide kohustus võtta meetmeid, mille eesmärk on tagada, et nende jurisdiktsiooni all olevatele isikutele ei saa osaks piinamist ega ebainimlikku või alandavat kohtlemist ega karistamist, sealhulgas väärkohtlemist eraisikute poolt (vt *Durđević vs. Horvaatia*, nr 52442/09, punkt 102, EIK 2011 (väljavõtted), ja *Aleksejeva vs. Läti*, nr 21780/07, punkt 34, 3. juuli 2012). EIK mõistab, et võib tekkida vajadus viia kinnipeetav vanglavälise tervishoiuteenuse osutaja juurde, et kinnipeetav saaks arstiabi, mida vangla ei osuta või ei suuda osutada. Kuid sellega võib kaasneda oht, et kinnipeetav põgeneb või ohustab iseennast või teist isikut (näiteks tervishoiutöötajaid või teisi patsiente). EIK tunnistab, et tavalise haigla meditsiinipersonalilt ei saa eeldada vanglaametnikega samasugust ettevalmistust ja väljaõpet tulla toime kinnipeetavate ettearvamatust või vägivaldsest käitumisest tuleneva võimaliku ohuga. Kohustust tagada igäühele konventsioonis määratletud õigused ja vabadused tuleb arvesse võtta eeltoodu valguses. Riigiasutused peavad eriti arvesse võtma nende käsutuses olevat teavet kinnipeetavast tuleneva võimaliku ohu kohta (näiteks varasemad põgenemiskatsed või vägivaldne käitumine).

60. Käesoleva asja asjaolude juurde tulles märgib EIK esmalt, et vanglariietuse kandmisel, käe- ja jalaraudade kasutamisel ning nõudel jälgida kaebajat kogu arsti vastuvõtu jooksul oli riigisiseses õiguses seaduslik alus (vt punkte 28, 30 ja 36 eespool). Puudub vaidlus selle üle, et selliste meetmete seaduslik eesmärk oli takistada teda põgenemast või teisi kahjustamast või ohustamast. Konventsiooni artikli 8 kontekstis võib tõdeda, et nende eesmärk oli tagada avalik julgeolek ning kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.

61. Järgmiseks hindab EIK artiklite 3 ja 8 mõttes seda, kas julgeolekumeetmete kombineeritud kasutust saab pidada mõistlikult vajalikuks eespool nimetatud eesmärkidel. EIK pöörab erilist tähelepanu sellele, kas selliste meetmete kohaldamist kohandati vastavalt olukorrale ja kas võeti arvesse kaebaja isikuomadusi.

62. EIK märgib, et kaebaja haiglaviisiitideks luba andes ja saateplaane koostades võttis vangla arvesse tema kriminaalset minevikku ja et tema kuriteod olid aja jooksul järjest raskemaks muutunud ning tema käitumist vanglas. Vangla koostas põhjaliku riskihinnangu, milles rõhutati, et kaebaja ei austa vanglarežiimi, on agressiivne ning võimeline ründama teisi ja vigastama iseennast. Ühtlasi rõhutati põgenemisohtu vanglast väljaviimisel. Eeltoodu alusel otsustas vangla direktor, et kaebaja peab visiitide ajal kandma käe- ja jalaraudu ning tal peab olema saatemeeskond (olenevalt visiidist kolm kuni kuus vanglaametnikku, vt punkte 8, 12 ja 16 eespool). Riik esitas lisateavet, mis kinnitas, et kaebaja võib olla impulsiivne, manipuleeriv ja vägivaldne (vt punkti 50 eespool).

63. EIK leiab, et vangla, kellel oli kaebajaga igapäevane kontakt ja kes teadis, millist ohtu ta endast kujutab, otsustas pärast hoolikat kaalumist eespool nimetatud julgeolekumeetmete

kasuks ja põhjendas oma valikut. Kaebaja asjaomast riskihinnangut ei vaidlustanud, kuid väitis, et kuna ta ei ole kunagi põgeneda üritanud, oleks võinud kohaldada vähem piiravaid meetmeid. Julgeolekumeetmete eesmärk ei olnud aga üksnes vältida võimalikku põgenemist, vaid ka teiste isikute ja kaebaja enda võimalikku vigastamist. Eeltoodu alusel leiab EIK, et julgeolekumeetmed tulenesid otseselt kaebaja konkreetsest käitumisest ega ületanud selle tõttu mõistlikult vajalikuks peetavat (vt *Kleuver vs. Norra* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 45837/99, EIK, 30. aprill 2002, milles konventsiooni artikli 8 kontekstis leiti, et kaebaja käeraudadesse panek ja talle saatemeeskonna määramine oli õigustatud põgenemisohuga; vrd eespool viidatud *Filiz Uyan*, punkt 32, ja eespool viidatud *Duval*, punkt 50, milles tuvastati artikli 3 rikkumine, sest ametivõimud ei suutnud tõendada, et käeraudade kasutamine ja vanglaametnike juuresolek vastas tegelikele vajadustele tagada julgeolek ja kinnipeetavast lähtuvale ohule).

64. Lisaks märgib EIK, et antud asjas ei esine tervisega seotud asjaolusid, mis muudaks ohjeldusmeetmete kasutamise küsitavaks – kaebaja on noor mees, kellel ei ole erilisi tervisemuresid, mille tõttu oleks käe- ja jalarauadade kasutamine ülemäärane või vastunäidustatud olnud (vt punkti 50 eespool; vrd *Korneykova ja Korneykov vs. Ukraina*, nr 56660/12, punktid 112–113, 24. märts 2016, ning *Avcı jt vs. Türgi*, nr 70417/01, punktid 39–40, 27. juuni 2006). Kuigi käe- ja jalarauad tekitasid kaebaja nahale muljumisjälgi, marrastusi ja punetust, ei anna see alust arvata, et nende kasutamisel tarvitati ülemäärast jõudu. EIK ei nõustu kaebajaga, et kirjeldatud tingimustel toimunud haiglaviisiidid kahjustasid tema vaimset seisundit, mille tagajärjel ta ennast ise vigastas. Kuigi asjaolu, et kaebaja on end korduvalt vigastanud, annab iseenesest põhjust muretsemiseks (vt punkti 50 eespool), ei viita miski põhjuslikule seosele visiitide ja enesevigastamise vahel.

65. EIK pöörab tähelepanu ka konfidentsiaalsuse küsimusele ja ängile, mida põhjustas vanglaametnike viibimine arsti vastuvõttudel. Eraelu puutumatus kontekstis on ka kinnipeetavatel õigus meditsiinilisele konfidentsiaalsusele (vt punkte 42–44 eespool), millesse ei tohiks sekkuda, kui see ei ole kohtuasja konkreetsetel asjaoludel vajalik. Kuigi praeguses asjas puudub vaidlus selle üle, et vanglaametnikud saatsid kaebajat arsti vastuvõttudel, sealhulgas läbivaatuse ajal, ei ole pooled üksmeelel, kas vanglaametnike ja kaebaja vahel oli viimase arstliku läbivaatuse ajal sirm ja kas vanglaametnikud kuulsid pealt tema vestlusi arstidega (vt punkte 10–11, 14–15, 17 ja 20 eespool). EIK ei pea aga vajalikuks tuvastada kaebaja haiglaviisiitide täpseid üksikasju, sest asja konkreetseid asjaolusid arvesse võttes on sekkumine kaebaja eraellu õigustatud samadel põhjustel, nagu on juba välja toodud punktides 62–64 eespool.

66. Teiste kaebuste kohta leiab EIK, et puuduvad tõendid, mis kinnitaksid kaebaja väidet, et saatemeeskonna liikmed kandsid tulirelvi ja erivahendeid eriti demonstratiivselt. Samuti ei saa pidada vanglariietuse kandmise kohustust ebaproportsionaalseks sekkumiseks kaebaja eraellu (vt *T. V. vs. Soome*, nr 21780/93, Euroopa Inimõiguste Komisjoni 2. märtsi 1994. aasta avaldamata otsus). Igal juhul puuduvad tõendid selle kohta, et kaebajat eksponeeriti visiitide ajal silmatorkavalt või tahtlikult.

67. Kokkuvõttes leiab EIK, et arvestades julgeolekumeetmete kohaldamisel riigisiseste ametivõimude koostatud kaebaja juhtumipõhist, põhjalikku ja veenvat riskihinnangut, ei kaasnenud nimetatud meetmete kohaldamisega üle mõistlikult vajaliku jõu kasutamist ega avalikku eksponeerimist ja seega ei ole artiklit 3 rikutud. EIK leiab ka, et need meetmed olid vajalikud avaliku julgeoleku tagamiseks ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks. Eeltoodust tulenevalt ei ole konventsiooni artiklit 8 rikutud.

II. ARTIKLITE 6 JA 8 VÄIDETAV RIKKUMINE SEOSSES KAEBAJA VIIMISEGA OMA TÛTART VAATAMA

68. Kaebaja kaebas, et asjaolud seoses tema viimisega haiglasse oma raskelt haiget tütart vaatama rikkusid tema konventsiooni artikliga 8 tagatud õigusi, ja konventsiooni artikli 6 lõikele 1 tuginedes lisas ta, et riigi kohtud seda küsimust ei käsitlenud. Konventsiooni artiklit 8 on eespool juba tsiteeritud. Artikli 6 lõike 1 asjakohane osa on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste [---] üle otsustamisel õigus õiglasele [---] kohtumenetlusele [---] kohtus.”

69. EIK kordab, et EIK-i ülesanne on anda kohtuasja asjaoludele õiguslik hinnang (vt *Lopes de Sousa Fernandes vs. Portugal* [suurkoda], nr 56080/13, punkt 145, EIK 2017) ja et EIK on juba varem leidnud, et kuigi artikkel 8 ei sisalda sõnaselgeid menetlusnõudeid, peab protsess, mille käigus otsustatakse sekkumist põhjustavate meetmete kohaldamine, olema õiglane ja austama artikliga 8 kaitstud huve (vt *Ivinović vs. Horvaatia*, nr 13006/13, punkt 36, 18. september 2014). EIK rõhutab, et artikli 8 oluline eesmärk on kaitsta üksikisikuid avaliku võimu esindajate omavoli eest (vt *Mustafa ja Armağan Akin vs. Türgi*, nr 4694/03, punkt 20, 6. aprill 2010).

70. Praeguses asjas leiab EIK, et konventsiooni artikli 6 lõike 1 alusel kaebaja esitatud kaebus on tihedalt seotud tema kaebusega artikli 8 alusel ja selle tõttu võib selle läbi vaadata viimasena nimetatud kaebuse osana seoses riigi positiivse kohustusega era- ja perekonnaelu vallas.

A. Vastuvõetavus

71. Kuigi riik ei esita sõnaselgelt mitteammendamise vastuväidet, märkis riik 8. veebruaril 2017 esitatud täiendavates seisukohtades õiglase hüvituse kohta, et kaebaja oleks võinud lasta riigi kohtutel oma kaebused läbi vaadata halduskohtumenetluse seadustiku §-i 170 alusel (vt punkti 31 eespool), kuid ta ei kasutanud seda võimalust.

72. EIK leiab, et isegi kui tõlgendada riigi märkust väitena, et kaebaja ei ole riigisiseseid õiguskaitsevahendeid ammandanud, ei nimetanud riik seda oma 24. oktoobri 2016. aasta seisukohas vastuvõetavuse ja sisu kohta, samuti ei viidanud riik ühelegi takistusele, miks sellist seisukohta ei esitatud varem. Sellest tulenevalt ei saa riik tugineda riigisiseste õiguskaitsevahendite mitteammendamisele (vt *Khlaifia jt vs. Itaalia* [suurkoda], nr 16483/12, punktid 51–54, EIK 2016 (väljavõtted)).

73. EIK märgib, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatu konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses. EIK märgib veel, et see ei ole vastuvõetamatu ka muudel alustel. Seetõttu tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte väited

74. Kaebaja kaebas, et teda viidi haiglasse oma tütart vaatama valel ajal, mistõttu jäi külastus lühikeseks. Samuti väitis ta, et arstid andsid talle loa oma tütart puudutada ja süles hoida, kuid vanglaametnikud ei võimaldanud tal seda teha. Riigi kohtud jätsid tema kaebused rahuldamata neid väiteid üldse käsitlemata.

75. Riik vaidles asjaoludele, nagu kaebaja need esitas, vastu. Külastust ei korraldatud väljaspool külastusaega. Konkreetsetes külastusajajärgi haiglaga vastupidi varem kokku.

Külastuse ajal ei tehtud kaebaja tütrele meditsiinilisi protseduure ja kaebaja ise soovis haiglast lahkuda (vt punkti 19 eespool). Kuid kui teistele patsientidele oleks protseduure tehtud ja kaebajal oleks palutud ruumist lahkuda, oleks see riigi sõnul olnud selgelt tähtsam kaebaja külastusõigusest. On äärmiselt ebatõenäoline, et kaebajale anti luba oma tütart puudutada (vt punkte 18–20 eespool). Eeltoodu alusel ei sekkunud konventsiooni artikliga 8 kaitstud õigustesse seoses külastuse ajastuse või kestusega või kaebaja võimalusega last puudutada. Isegi kui selline sekkumine oleks aset leidnud, oleks see igal juhul proportsionaalne olnud.

76. Riik tunnistas, et riigi kohtud ei põhjendanud, miks nende arvates oli vanglaametnike tegevus kaebaja tütre külastuse ajal õiguspärane. Riik pidas siiski oluliseks, et kaebaja kaebuste rahuldamata jätmisel ning vastustes haldus- ja ringkonnakohtule selgitas vangla põhjalikult, miks ta ei pidanud kaebaja väiteid tõesteks (selgituste sisu vt punktides 18–19 eespool). Riik leidis, et riigi kohtud vastasid igal juhul kaebaja peamistele väidetele käe- ja jalaraudade kasutamise ning arsti ja patsiendi vahelise konfidentsiaalsuse kohta.

2. EIK-i hinnang

77. EIK märgib, et pooled vaidlevad haiglavisiidi ajastuse ja selle varakult lõppemise üle ning selle üle, kas arstid lubasid kaebajal last puudutada.

78. Kuigi kaebaja esitas riigi kohtutele selgelt kaebuse asjaolude kohta seoses oma tütre haiglas külastamisega (vt punkte 22, 24 ja 26 eespool) ning haldus- ja ringkonnakohus viitasid sellele kaebusele oma otsuse asjaolude ja menetluse käigu osas (vt punkte 23 ja 25 eespool), ei käsitletud kumbki kohus seda küsimust sisuliselt. Ka riik tunnistas seda.

79. EIK leiab, et kaebaja nimetatud asjaoludel ei saa välistada, et konventsiooni artikliga 8 tagatud kaebaja materiaalõiguslikesse õigustesse võidi sekkuda. Seoses sellega märgib EIK, et olenemata sellest, et riik esitas oma väidete toetuseks mõningaid tõendeid (vt punkte 19–20 eespool), ei saa tähelepanuta jätta asjaolu, et haigla esindaja ei suutnud konkreetselt 31. jaanuaril 2012. aastal toimunud külastuse üksikasjade kohta tunnistust anda. Lisaks tuleb üksnes saatemeeskonna ülema muude tõenditega kinnitamata selgitusele tuginedes ettevaatlik olla. Samas ei esitanud ka kaebaja oma väidete kinnituseks tõendeid.

80. Eeltoodust tulenevalt ei saa EIK seda konkreetset kaebust sisuliselt hinnata. Samuti ei saa ta kõrvale jätta asjaolu, et riigi kohtud oleksid pidanud seda tegema. Konventsiooni artiklist 8 tuleneva positiivse kohustuse valguses oli riigi kohtute ülesanne mitte ainult võtta arvesse kaebaja kaebusest tulenevaid era- ja perekonnaelu puudutavaid aspekte, vaid ka selgitada otsuse tegemiseks vajalikke asjaolusid ja kaebuse rahuldamata jätmist põhjendada.

81. Kuna kaebaja kaebus jäeti rahuldamata vastavat otsust põhjendamata, leiab EIK, et kaebaja kaebuse lahendamisel riigi kohtutes rikuti riigi positiivset kohustust. Sellest tulenevalt leiab EIK, et konventsiooni artiklit 8 on rikutud.

III. KONVENTSIOONI ARTIKLI 41 KOHALDAMINE

82. Konventsiooni artikkel 41 sätestab:

„Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle protokolle on rikutud ja konventsiooniosalise õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajaduse korral määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.”

A. Kahju

83. Kaebaja nõudis 15 000 eurot mittevaralise kahju eest.

84. Riik pidas seda summat liiga suureks.

85. Olles tuvastanud konventsiooni artiklist 8 tuleneva riigi positiivse kohustuse rikkumise, mõistab EIK õiglase hinnangu alusel kaebaja kasuks välja 1500 eurot mittevaralise kahju eest.

B. Kulud

86. Kaebaja ei soovi oma EIK-is kantud menetluskulude hüvitamist. Tema sõnul anti talle Eestis riigi õigusabi nõude esitamiseks EIK-i.

C. Viivis

87. EIK peab kohaseks viivise määra sidumist Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmääraga, mida suurendatakse kolme protsendipunkti võrra.

SELLEST LÄHTUDES KOHUS ÜHEHÄÄLSELT

1. *tunnistab* kaebuse vastuvõetavaks;
2. *leiab*, et konventsiooni artikleid 3 ja 8 ei ole rikutud seoses kaebaja haiglaviiside ajal kohaldatud julgeolekumeetmetega;
3. *leiab*, et rikutud on konventsiooni artiklist 8 tulenevat riigi positiivset kohustust seoses kaebaja toimetamisega haiglasse oma tütart vaatama;
4. *leiab*,
 - (a) et konventsiooni artikli 44 lõike 2 kohaselt peab vastustajariik kolme kuu jooksul kohtuotsuse jõustumise päevast maksuma kaebajale mittevaralise kahju hüvitamiseks 1500 (tuhat viissada) eurot, millele lisanduvad võimalikud maksud;
 - (b) et eespool nimetatud kolmekuulise tähtaja lõpu ja tasumise vahelise aja eest tuleb eespool nimetatud summalt maksta viivist määra järgi, mis vastab Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmäärale, suurendatuna kolme protsendipunkti võrra;
5. *jätab* rahuldamata kaebaja ülejäänud õiglase hüvitise nõude.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 13. novembril 2018 kohtureeglite 77. reegli lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Hasan Bakırcı
Sekretäri asetäitja

Robert Spano
Esimees